

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ МЕХАНІЗМУ ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТУ

У сучасних умовах з переходом економіки до ринкових методів управління та властивим їй дефіцитом коштів одним з найважливіших завдань залізничного транспорту є реальне підвищення інвестиційних проектів. Останнє виявляється надзвичайно актуальним у зв'язку з очікуваними змінами в організаційній структурі підприємств і підрозділів галузі.

Одним з найголовніших завдань менеджменту як системи управління підприємством є забезпечення ефективності його діяльності.

Сутність організаційної ефективності полягає у здатності підприємства існувати і досягати визначених цілей із найвигіднішим співвідношенням результатів і витрат.

У сучасному менеджменті існує кілька видів ефективності інноваційного проекту: внутрішня, зовнішня, загальна, ринкова, стратегічна (цільова), оперативна.

Оцінювання організаційної ефективності потребує точних економічних критеріїв. Однак єдиної і Цілісної методології не створено і донині. Зокрема тривалий час як критерій ефективності використовували критерій прибутковості. Хоча багато підприємств і підрозділів залізничного транспорту не є прибутковими, вони займають свою нішу на ринку.

Значно ближчим до істини є цільовий підхід, згідно з яким кожне підприємство - цілеспрямована система, головною метою якої є досягнення заздалегідь визначених цілей. Тому для оцінювання організаційної ефективності необхідна сукупність параметрів ефективності, які відображають міру (ступінь) наближення організації до бажаного стану.

Параметри ефективності - найважливіші параметри функціонування системи, що дають змогу оцінити якість вирішення проблеми і досягнення поставлених перед системою цілей. Вони вказують, наскільки реальний стан системи відповідає уявленню про те, якою вона має бути у спроектованих умовах діяльності.

До загальних критеріїв оцінки ефективності діяльності підприємства відносять:

- 1) загальні результати діяльності й темпи їх зростання (обсяг виробництва та реалізації продукції, сума валового прибутку, частка ринку, що займає підприємство);
- 2) рівень загальної рентабельності;
- 3) коефіцієнт фінансової стійкості;
- 4) зниження витрат на 1 грн. товарної продукції.

До часткових критеріїв ефективності загалом відносять: показники ефективності використання трудових ресурсів, показники ефективності використання матеріально-технічних ресурсів, якісні показники.

Серед показників ефективності використання трудових ресурсів виділяють:

- 1) темпи зростання продуктивності праці;
- 2) коефіцієнт співвідношення темпів зростання продуктивності праці і темпів зростання заробітної плати;
- 3) частка приросту обсягу виробництва в результаті зростання продуктивності праці.

До показників ефективності використання матеріально-технічних ресурсів відносять:

- 1) фондвіддачу;
- 2) коефіцієнт обігу оборотних коштів;
- 3) коефіцієнт співвідношення приросту товарної продукції до приросту обігових коштів;
- 4) матеріаломісткість продукції.

До якісних показників відносять:

- 1) підвищення рівня якості продукції та послуг;

2) стабільність персоналу організації;

3) поліпшення умов праці персоналу.

Оцінювання системи менеджменту організації можливе за критеріями результативності та ефективності.

Результативність системи менеджменту - її здатність виконувати управлінські функції таким чином щоб підприємство могло досягти намічених цілей, оперативно реагуючи на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища.

Ефективність системи менеджменту - показник, що характеризується співвідношенням витрат на здійснення управлінських функцій і результатів діяльності підприємства.

Система—оцінювання ефективності роботи менеджерів різних управлінських рівнів і функціональних сфер передбачає:

- визначення у контексті загальної стратегії організації цілей окремих підрозділів і оформлення їх у вигляді системи планових показників, що мають числовий вимір і часові обмеження;

- встановлення експертним шляхом значущості кожного показника у загальній їх кількості (сума питомих ваг дорівнює 1);

- визначення вищим керівником після завершення планового періоду ступеня досягнення кожного показника конкретною структурною одиницею, якою керує менеджер, роботу котрого оцінюють; цей показник може вимірюватися за п'ятибальною шкалою

Вибір того чи іншого варіанта нової техніки, розвитку виробництва визначається цільовими задачами. Рішення про вигідність і ефективність варіанта приймається на основі аналізу сукупності показників, що відповідають вимогам зміцнення обороноздатності держави, дотримання народногосподарських і державних інтересів, досягнення високих виробничих і експлуатаційних показників у натуральному вираженні й у кінцевому рахунку вимогам, що відповідають головному критерію економічної ефективності - безупинному росту продуктивності праці, досягненню найвищого її рівня. Усе це буде вирішувати завдання мінімізації витрат на одиницю продукції високої якості. Показники ефективності обумовлені вимогами основного економічного закону планомірного пропорційного розвитку, принципами збалансованості ресурсів усіх ланок господарства.

Підвищення економічної ефективності виробництва і капітальних вкладень - закономірне явище. Поряд із законом росту продуктивності праці діє закон ефективності виробництва, що підвищується. Цей закон виражає об'єктивну необхідність збільшення абсолютного і відносного приросту знову створеної продукції. Найбільший приріст ефективності виробничої діяльності досягається при інтенсивному темпі розширеного відтворення і прискорення науково-технічного прогресу. Технічний прогрес - закономірність руху суспільства до ринкової економіки, тому що систематичне відновлення техніки підсилює чинність закону ефективності виробництва, що підвищується, і закону безупинного росту, продуктивності праці. Крім прискорення росту продуктивності живої праці, науково-технічний прогрес обумовлює економію упредметненої праці, збільшення продуктивності устаткування, рухомого складу, унаслідок чого сукупні витрати живої і минулої праці дають зростаючий ефект. З науково-технічним прогресом частка живої праці, що створює нову вартість, зменшується, а частка минулої праці в продукті зростає. При цьому сумарні витрати праці повинні знижуватися.

Визначення техніко-економічної ефективності планових заходів і оптимізації прийнятих рішень складає органічну частину наукового обґрунтування планомірності і пропорційності розвитку всіх ланок народного господарства. Для залізничного транспорту, як і для всіх інших галузей народного господарства, досягнення в інтересах економіки найбільших результатів при найменших витратах є непорушним законом господарського будівництва, метою проведення всіх планових заходів щодо розвитку є корите технічне переозброєння й удосконалення експлуатації залізниці.